Z BLOGU IUSTORIA

„Byl už starý, o moc nepřišel.“ Proč i zničený konec života je újma, za kterou se platí

> *Osmaosmdesátiletého chodce srazí auto, domů se už nevrátí a zbytek života stráví v nemocnici a v ústavu. Nejvyšší soud řekl, že vedle bolestného jde o samostatnou újmu. Co z toho plyne pro rodinu a kde pravidlo končí.*

TÝM IUSTORIA

9. 11. 2026 · 8 min čtení

Řidič couvá a na přechodu srazí chodce, kterému je přes osmdesát let. Zlomená pánev, týdny na lůžku a potom jedna komplikace za druhou: infekce, potíže s vyměšováním, selhání srdce. Domů se už nevrátí. Z nemocnice ho převezou do ústavu, kde je úplně závislý na péči druhých, a za několik měsíců zemře. Pojišťovna zaplatí bolestné podle bodů. Na další požadavky rodiny odpoví, že šlo o obvyklý průběh léčby u člověka jeho věku.

Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 25. 4. 2024, sp. zn. 25 Cdo 1313/2023, řekl, že tak to posoudit nelze. Když úraz natrvalo vytrhne starého člověka z jeho prostředí a zbytek života mu promění v marný boj s přibývajícími obtížemi, jde o samostatnou újmu. Rozsudek jí říká „devastace zbytku života“. Odčiňuje se jako další nemajetková újma podle § 2958 občanského zákoníku, vedle bolestného.

O jaký spor šlo

Poškozenému bylo 87 let. Utrpěl tříštivou zlomeninu kyčelní jamky, zlomeniny stydké kosti a další zranění. Kvůli věku a předchozím nemocem se léčba nevyvíjela běžně a komplikace se nepodařilo zvládnout. Po čtyřech měsících ho z nemocnice propustili, byl ale zcela závislý na péči druhých, a proto skončil v ústavu. Zemřel zhruba sedm měsíců po nehodě. Soudy dospěly k závěru, že smrt s nehodou příčinně nesouvisela.

Ještě za života žaloval řidiče o náhradu za bolest, za ztížení společenského uplatnění a za další nemajetkovou újmu. Na straně řidiče vstoupila do sporu jeho pojišťovna jako vedlejší účastnice. Po smrti poškozeného pokračovaly v řízení jeho děti jako dědicové.

Obvodní soud přiznal bolestné zhruba 285 000 Kč podle znaleckého posudku. Náhradu za trvalé následky nepřiznal, protože se zdravotní stav do smrti neustálil. Další nemajetkovou újmu odmítl s tím, že komplikace pokrývá bolestné. Městský soud rozsudek potvrdil. K Nejvyššímu soudu se dostala jen část nároku na další nemajetkovou újmu ve výši 200 000 Kč.

Co řekl Nejvyšší soud

Rozsudky obou soudů v této části zrušil. Nejdřív vymezil, co patří do bolestného. Náhrada za bolest neodškodňuje jen fyzickou bolest, ale i nepohodlí, stres a duševní strádání, které úraz a léčení obvykle provázejí (bod 8).

Další nemajetková újma je podle soudu zbytková kategorie. Míří na „specifické okolnosti vymykající se obvyklému způsobu života poškozeného v průběhu léčby a stabilizace zdravotního stavu“, tedy na okolnosti, které „zvyšují intenzitu utrpěné újmy na zdraví nad obvyklou míru“ (bod 9). Soud zároveň varoval, že se tato kategorie nesmí rozšiřovat na úkor bolestného a trvalých následků.

Potom vysvětlil, proč obtíže tohoto poškozeného přechodné nebyly. O přechodnosti lze mluvit, když se stav zlepší a obtíže pominou. Skončí-li zranění spolu s komplikacemi smrtí, nejde podle soudu o dočasnost, „nýbrž o jejich definitivní negativní ovlivnění zdravotního stavu“ (bod 12). Pro zranitelného člověka, který byl ve vysokém věku „natrvalo vytržen z navyklého životního prostředí a sklonek života strávil marným bojem s narůstajícím množstvím různých obtíží“, je to citelný zásah do práva na zdraví a musí se zohlednit (bod 12).

Soud vytkl i výpočet bolestného. Metodika Nejvyššího soudu umožňuje znalci zvýšit body za komplikace o 5 až 20 % a za těžkou komplikaci považuje například orgánové selhání nebo nutnost resuscitace (bod 10). Soudy přitom vyšly z bodů, které nikdo nezvýšil. Tvrzení, že komplikace už jsou v bolestném zahrnuté, proto neobstálo (bod 11). Bodové hodnocení znalce je podle soudu jen východisko, které má soud doplnit vlastní úvahou o poměrech poškozeného (bod 11).

O výši náhrady Nejvyšší soud nerozhodl. Obvodní soud má zvážit „povahu a mimořádnou míru obtíží poškozeného“ (bod 14).

Kdo zaplatí, kolik a do kdy

Kdo zaplatí. Náhradu dluží ten, kdo nehodu způsobil, a u dopravní nehody za něj plní pojišťovna z povinného ručení. Nárok lze uplatnit přímo u ní; postup popisuje průvodce Dopravní nehoda. Po smrti poškozeného se pokračuje v jeho vlastním nároku a ten patří dědicům. S náhradou pro pozůstalé to neslučujte. Jde o jiný nárok s jinými podmínkami, o kterém je řeč níže.

Kolik a podle čeho. Tabulku pro další nemajetkovou újmu nedává zákon ani tento rozsudek. Nelze-li výši náhrady určit jinak, stanoví se podle zásad slušnosti (§ 2958 věta druhá občanského zákoníku) a soud bude vážit, jak mimořádné obtíže byly. U bolestného rozhodují body ze znaleckého posudku a jejich zvýšení za komplikace o 5 až 20 % (bod 10). V popsaném sporu šlo o 807 bodů po 265,91 Kč za rok 2016 a 255 bodů po 277,64 Kč za rok 2017, bez jakéhokoli zvýšení (bod 11). Jak se body převádějí na koruny dnes, vysvětluje průvodce Ublížení na zdraví.

Do kdy. Tady leží největší past. Práva vázaná na osobu zemřelého do pozůstalosti nepatří, „ledaže byly jako dluh uznány nebo uplatněny u orgánu veřejné moci“ (§ 1475 odst. 2 občanského zákoníku). V popsaném sporu to rozhodlo: poškozený všechny tři nároky uplatnil u soudu ještě za života (bod 6), a proto přešly na děti. Kdyby nárok zůstal jen v korespondenci s pojišťovnou a ta by ho jako dluh neuznala, jeho smrtí by zanikl. Vedle toho běží obecná tříletá promlčecí lhůta od chvíle, kdy poškozený věděl o újmě a o tom, kdo za ni odpovídá (§ 619, § 620 odst. 1 a § 629 odst. 1 občanského zákoníku). Desetiletá lhůta se u újmy na zdraví nepoužije (§ 636 odst. 3). Podrobnosti má průvodce Promlčení.

Co z toho plyne pro rodinu

Neodkládejte uplatnění nároku. Je-li zraněný starý nebo vážně nemocný a léčba se vleče, rodina obvykle čeká, jak to dopadne. Zákon ale chrání pro dědice jen nárok, který pojišťovna jako dluh uznala, nebo který poškozený za života uplatnil u soudu. Dopis pojišťovně, který nárok jen vyčísluje, tuto podmínku nesplní. Pojišťovna není orgán veřejné moci a nárok by musela jako dluh uznat.

Popište, jak se život změnil. Devastaci zbytku života nedoloží body bolestného. Doloží ji to, kde poškozený před úrazem žil, co zvládal sám, kdy se domů už nevrátil, kdo o něj pečoval a jak se mu měsíc po měsíci přitěžovalo. Zdravotnická dokumentace zachytí diagnózy, ne to, že člověk přišel o domov.

Zkontrolujte posudek. Ptejte se, zda znalec za komplikace body zvýšil a o kolik. V tomto sporu je nezvýšil nikdo a Nejvyšší soud to označil za nedostatek.

Rozlište nárok dědiců a nárok pozůstalých. Pozůstalí mají vlastní nárok na náhradu duševních útrap (§ 2959 občanského zákoníku), ale jen při usmrcení nebo zvlášť závažném ublížení na zdraví, které způsobil škůdce. Kdy na něj dosáhnou a z jakých částek soudy vycházejí, popisuje průvodce Pozůstalí. Co zařídit v prvních týdnech po úmrtí, shrnuje článek Zemřel blízký člověk.

Kde pravidlo končí

Rozsudek se netýká každého těžkého průběhu léčby. Probíhá-li léčba obvyklým způsobem a obtíže pominou, patří do bolestného (bod 12). Další nemajetková újma nastupuje tam, kde se stav už nezlepšil a obtíže se staly konečnými.

Sám věk nárok nezakládá. Rozhodlo spojení vysokého věku, trvalé ztráty domova, úplné závislosti na péči a komplikací, které se nahromadily. U mladšího člověka, který se po stejném zranění vrátí domů, by se tytéž obtíže posoudily jako součást bolestného.

Nevadilo, že ne u všech komplikací se prokázala souvislost s nehodou. Soud hodnotil vývoj zdravotního stavu jako celek, který pro poškozeného představoval abnormální zátěž (bod 10). Samotnou smrt, která s nehodou nesouvisela, ale rozsudek neodškodňuje.

Rozsudek také nenahrazuje náhradu za trvalé následky. Tu soudy nepřiznaly, protože se stav do smrti neustálil, a v dovolání ji už nikdo nenapadal. Devastace zbytku života je jiný nárok, ne cesta, jak trvalé následky odškodnit oklikou.

A konečně: nárok, který poškozený za života neuplatnil u soudu ani mu ho škůdce či pojišťovna neuznali jako dluh, dědicům nepomůže, ať byly obtíže jakkoli mimořádné.

Úraz, po kterém se starý člověk už nevrátil domů a zbytek života strávil v nemocnici a v ústavu, zakládá vedle bolestného samostatný nárok na náhradu další nemajetkové újmy.
Nárok na odškodnění přejde na dědice, jen když ho pojišťovna uznala jako dluh, nebo když ho poškozený za života uplatnil u soudu. U těžce zraněného starého člověka proto s uplatněním nečekejte.
Ve znaleckém posudku zkontrolujte, zda jsou body bolestného za komplikace zvýšeny. Metodika dovoluje zvýšení o 5 až 20 %.

Přehled

Otázka	Odpověď	Opora
Je zničený konec života samostatnou újmou	Ano, jako další nemajetková újma vedle bolestného	§ 2958 OZ; 25 Cdo 1313/2023, bod 12
Co patří do bolestného	Fyzická bolest i duševní strádání, které úraz a léčení obvykle provázejí	25 Cdo 1313/2023, bod 8
Zvýšení bodů za komplikace	O 5 až 20 % podle závažnosti komplikace	25 Cdo 1313/2023, bod 10
Jak se určí výše další nemajetkové újmy	Podle zásad slušnosti a mimořádné míry obtíží	§ 2958 OZ; 25 Cdo 1313/2023, bod 14
Přejde nárok na dědice	Jen byl-li uznán jako dluh nebo uplatněn u soudu či jiného orgánu veřejné moci	§ 1475 odst. 2 OZ
Promlčení	Tři roky od vědomosti o újmě a odpovědné osobě, bez desetileté lhůty	§ 619, § 620, § 629, § 636 odst. 3 OZ

Zemřel blízký po úrazu a pojišťovna odbyla jeho nárok bolestným? Nároky na náhradu újmy na zdraví vedeme v rámci specializace na soudní spory. Napište nám.

Závěr

Rozsudek 25 Cdo 1313/2023 nerozšiřuje odškodnění na každý obtížný průběh léčby. Říká ale, že ani u velmi starého člověka se nesmí přehlédnout, co mu úraz vzal: domov, samostatnost a klidný konec života. Rozhoduje, aby nárok poškozený uplatnil včas, a aby rodina dokázala popsat, jak se jeho život po úrazu změnil.

Prameny

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 619, § 620, § 629, § 636, § 1475, § 2958 a § 2959 (znění účinné k 9. 11. 2026).
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2024, sp. zn. 25 Cdo 1313/2023.

Tento článek má informativní charakter a nepředstavuje právní poradenství. Vychází z právního stavu ke dni publikace; zda obtíže poškozeného překročily obvyklou míru a jakou náhradu soud přizná, vždy záleží na okolnostech konkrétní věci.

„Byl už starý, o moc nepřišel.“ Proč i zničený konec života je újma, za kterou se platí

Tým IUSTORIA · Publikováno 9. 11. 2026

https://www.iustoria.cz/blog/ujma-na-konci-zivota/

Text je dílem chráněným autorským právem. Sdílení celého dokumentu bez úprav je vítáno; přebírání částí do jiných textů jen s uvedením zdroje. © IUSTORIA, advokátní kancelář, s.r.o.